CZU: [37.018.46-051:796]:37.016 **https://doi.org/10.59295/sum5(185)2025_23**

CADRELE DIDACTICE DE EDUCAȚIE FIZICĂ: REFLECȚII ASUPRA POLITICILOR CURRICULARE

Nicolae BRAGARENCO,
Universitatea de Stat din Moldova

Tatiana BRAGARENCO,
IET Grădinița Albinuța, Dănceni, Ialoveni, Republica Moldova

Acest studiu, în contextul reformelor curriculare implementate în Republica Moldova, a utilizat o metodologie mixtă, un chestionar digital structurat care combină itemi pe scala Likert cu secțiuni de comentarii calitative, pentru a investiga percepțiile a 40 de profesori de educație fizică din toate raioanele țării privind eficiența managementului și politicilor curriculare, gradul de aliniere a documentelor curriculumului la standardele educaționale și relevanța Planuluicadru de învățământ față de nevoile și realitățile actuale ale sistemului educațional. Principalele concluzii arată o concordanță moderată între curriculum și politicile naționale. Documentele curriculare sunt evaluate pozitivă, însă este criticat pentru rigiditate, lipsa flexibilității și insuficienta integrare a disciplinelor. Profesorii vin cu propuneri pentru dezvoltatrea acestoră la nivel de redistribuire a orelor integrarea disciplinelor și sporirea autonomiei școlilor pentru adaptarea curriculumului la nevoile locale.

Cuvinte-cheie: documente curriculare, profesori, educație fizică.

CURRICULAR MANAGEMENT AND POLICIES FROM THE PERSPECTIVE OF THE DISCIPLINE OF PHYSICAL EDUCATION

This study, in the context of the curricular reforms implemented in the Republic of Moldova, used a mixed methodology, a structured digital questionnaire that combines items on the Likert scale with qualitative comment sections, to investigate the perceptions of 40 physical education teachers from all districts of the country regarding the effectiveness of curricular management and policies, the degree of alignment of curriculum documents with educational standards and the relevance of the Curriculum Framework Plan. education in relation to the current needs and realities of the educational system. The main conclusions show a moderate concordance between the curriculum and national policies. The curricular documents are evaluated positively, however, it is criticized for rigidity, lack of flexibility and insufficient integration of disciplines. Teachers come up with proposals for developing them at the level of redistribution of classes, integration of subjects and increasing the autonomy of schools in order to adapt the curriculum to local needs.

Keywords: curricular documents, teachers, physical education.

Introducere

Reforma politicilor educaționale din învățământul general al Republicii Moldova a fost realizată în baza unui cadru metodologic bine fundamentat, caracterizat prin coerență conceptuală și operațională. Actualizarea documentelor curriculare, incluzând *Cadrul de referință al curriculumului național* [1], *Standardele de eficiență a învățării* [2] și *Curriculumul pentru disciplinele școlare* [3], a condus la conturarea unei oferte educaționale integrate, menită să consolideze procesele instructiv-educative și să îmbunătățească experiențele de învățare.

În paralel cu elaborarea și implementarea acestor documente, monitorizarea aplicării prevederilor curriculare în practica educațională a devenit o prioritate strategică, ce impune abordări sistemice și integrate. În prezent, acest proces se desfășoară predominant într-o manieră fragmentară, fără a valorifica pe deplin perspectiva cercetării curriculare – o dimensiune cu potențial semnificativ în adaptarea și eficientizarea dezvoltării curriculare [4, p. 4].

În acest sens, Clichici V. și Cebanu L. subliniază în lucrările lor rolul central al cadrelor manageriale și didactice în implementarea și monitorizarea eficientă a actelor normative menționate anterior. Conform celor doi autori, succesul transpunerii în practică a politicilor curriculare depinde în mod direct de competențele acestora în coordonarea și susținerea procesului de reformă educațională [5, p. 87].

Complementar, Guțu V. propune introducerea unui mecanism de automonitorizare a curriculumului, realizat de cadrele didactice prin utilizarea unui registru dedicat identificării și corectării deficiențelor constatate în procesul de implementare. De asemenea, acesta recomandă instituirea unui sistem de feedback care să contribuie atât la actualizarea documentelor de politici educaționale, cât și atunci când este cazul, la elaborarea unui nou curriculum [4, p. 8].

Conform cercetărilor realizate de Guțu V. și Țurcanu C. [6, 7], monitorizarea funcțională a curriculumului școlar reprezintă un proces continuu de evaluare și ajustare, destinat controlului calității implementării în practica educațională. Totodată, aceștia evidențiază faptul că eficiența aplicării curriculumului disciplinar este profund influențată de calitatea managementului și a politicilor curriculare la nivel național [7, 8].

Analiza studiilor anterioare privind monitorizarea curriculară relevă că disciplina educație fizică prezintă o serie de particularități care impun o abordare specifică în procesul de predare–învățare–evaluare. În acest context, se conturează necesitatea examinării aprofundate a dimensiunii manageriale și a politicilor curriculare din perspectiva educației fizice, în vederea optimizării implementării curriculumului în învățământul general [9, p. 61].

Materiale și metode

Pentru realizarea cercetării propuse, s-a beneficiat de sprijinul cadrelor didactice care predau disciplina educație fizică în învățământul general din toate raioanele țării, reprezentând un eșantion cu o diversitate semnificativă în ceea ce privește experiența profesională. Aproximativ 40 de cadre didactice, desemnate în calitate de monitori, au fost implicate în completarea unui chestionar de feedback, elaborat pentru a reflecta dimensiunile conceptuale ale documentelor curriculare ce reglementează procesul educațional în cadrul disciplinei educație fizică [7, 9].

Chestionarul, disponibil în format digital, a fost conceput ca instrument de monitorizare, solicitând profesorilor să evalueze, pe o scală de corespondență (mică măsură, suficientă măsură, mare măsură), gradul de conformitate a diferiților itemi cu prevederile conceptuale ale managementului și politicilor curriculare. În plus, chestionarul a inclus rubrici separate în care cadrele didactice au avut posibilitatea să ofere explicații pentru opțiunile selectate, oferind astfel o perspectivă calitativă asupra modului în care sunt percepuți itemii și indicatorii evaluați.

Instrumentul de cercetare a fost structurat în trei secțiuni: evaluarea managementului și politicilor curriculare; evaluarea curriculumului disciplinar în raport cu standardele educaționale; și evaluarea planului-cadru de învățământ. Rezultatele obținute în urma aplicării acestui chestionar sunt prezentate în secțiunile următoare.

Rezultate și discuții

Evaluarea managementului și politicilor curriculare

Acest chestionar reflectă percepțiile profesorilor de educație fizică din Republica Moldova, evidențiind o concordanță moderată între curriculum și politicile educaționale, dar și deficiențe critice în managementul curricular, resurse, motivație și formarea cadrelor (bariere practice), cu o deschidere marcată spre inovație.

Analiza răspunsurilor la prima întrebare a sondajului, „Considerați că gestionarea (managementul) funcționării curriculumului la nivel național/de sistem este eficient(ă)?” (fig. 1) relevă că majoritatea cadrelor didactice (95%) percep o concordanță acceptabilă (de la suficientă la mare măsură) între curriculumul de educație fizică și politicile educaționale naționale, însă se identifică probleme structurale la nivel de comunicare managerială reciprocă, de la APC la APL conform observațiilor critice exprimate de respondenți, care este o minoritate (5%).

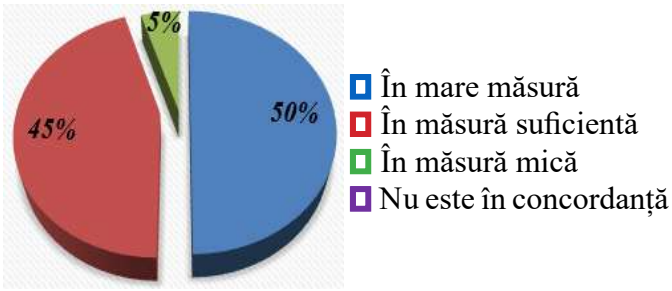
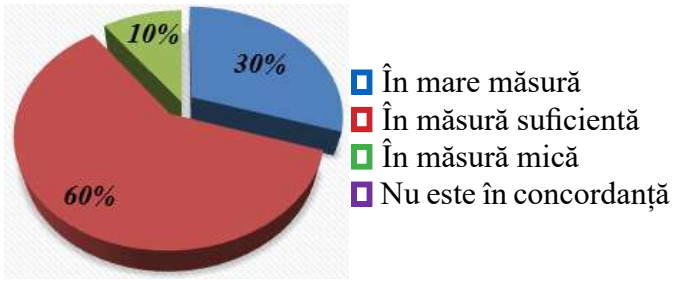

Figura 1. Părerile profesorilor privind afirmația „Curriculumul este în concordanță cu politicile educaționale ale Statului și cu finalitățile sistemului de învățământ”

La următoarea întrebare: „Considerați că gestionarea (managementul) funcționării curriculumului la nivel național / de sistem este eficient(ă)? (fig. 2 A), datele obținute indică o percepție predominant neutră pozitivă (90% răspunsuri „suficient” / „mare măsură”) asupra eficienței managementului curricular la nivel național, dar comentariile respondenților evidențiază deficiențe critice în implementarea politicilor: lipsa unor mecanisme clare de responsabilizare, absența unor stimulente pentru elevi (e.g., sistem de note), și probleme de motivare a cadrelor didactice, sugerând necesitatea unei revizuiri structurale a mecanismelor de aplicare a curriculumului.

Întrebarea a treia „Considerați că gestionarea (managementul) funcționării curriculumului la nivel raional/instituțional este eficient(ă)?” (fig. 2 B), rezultatele reflectă o percepție împărțită a eficienței managementului curricular la nivel local, cu 75% dintre respondenți (combinația „suficient” / „mare măsură”) exprimând satisfacție moderată, în timp ce 25% identifică deficiențe critice în gestionarea/monitorizarea funcționării/implementării documentului educațional. Prin comentariile și observațiile făcute de specialiștii participanți în cercetare se sugerează intervenții la formarea inițială și continuă a cadrelor didactice, deschidere pentru cercetare și inovare în domeniul educației fizice școlare pentru crearea suportului metodologic, subliniind în special și absența structurilor de susținere specializate și nevoia de întâlniri metodice sistematice pentru asigurarea calității procesului educațional.

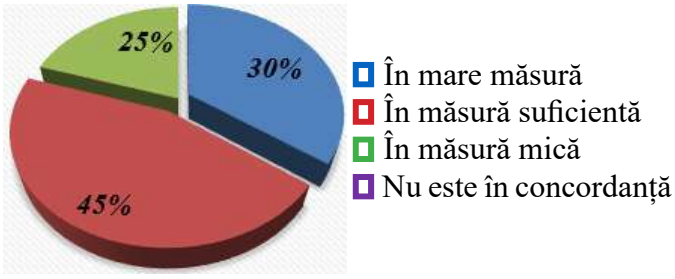

Figura 2. Părerile profesorilor privind afirmația „gestionarea (managementul) funcționării curriculumului la nivel național / de sistem și la nivel raional / instituțional este eficient(ă)”

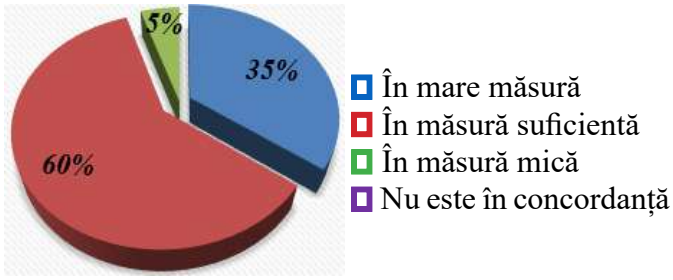

Figura 3. Părerile profesorilor privind afirmația „politicile curriculare ale statului sunt în concordanță cu nevoile și realizările R. Moldova”

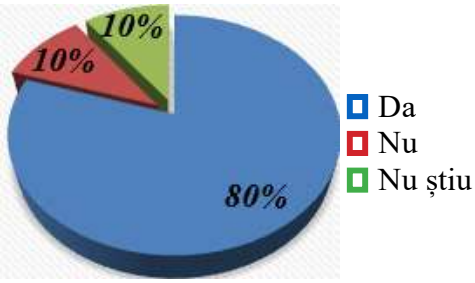

Figura 4. Părerile privind afirmația „există factori care împiedică funcționalitatea eficientă a curriculumului școlar”

Următoarea întrebare ține să scoată în evidență dacă „politicile curriculare ale statului sunt în concordanță cu nevoile și realizările Republicii Moldova, dar și cu tendințele dezvoltării curriculare pe plan european” (fig. 3), și, prin răspunsurile obținute, se relevă o percepție echilibrată a alinierii politicilor curriculare, cu 95% dintre respondenți (combinația „suficient” / „mare măsură”) recunoscând o concordanță înalt moderată atât cu nevoile naționale cât și cu standardele europene, însă cele două comentarii critice subliniază

necesitatea implementării unor practici mai inovatoare și adaptate la particularitățile locale, sugerând o discrepanță între cadrul formal al politicilor și aplicarea lor practică în contextul specific al educației fizice.

În continuare, prin întrebarea a cincea s-a urmărit care de fapt sunt factorii care impedică funcționarea curriculumului școlar (fig. 4 și 5). Studiul evidențiază că mai mult de trei sferturi din respondenți (80%) identifică bariere semnificative în implementarea curriculumului, cu o prevalență a problemelor de motivație (53% din comentarii), resurse materiale insuficiente (40%) și deficit de competențe profesionale (27%), sugerând o nevoie urgentă de intervenții multidimensionale care să abordeze atât aspecte psihosociale (motivația), cât și factori structurali (resurse, formare profesională) pentru optimizarea eficienței curriculare.

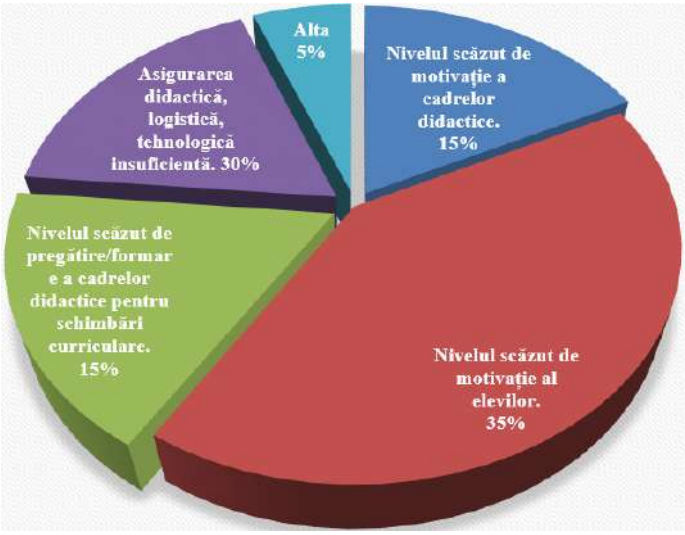

Figura 5. Factori, în opinia cadrelor didactice, care împiedică funcționarea eficientă a curriculumului școlar

Chestionarul de feedback aplicat profesorilor de educație fizică din Republica Moldova relevă că, deși 95 % dintre respondenți consideră curriculumul aliniat politicilor naționale și 90 % apreciază pozitiv managementul la nivel sistemic (respectiv 75 % la nivel raional), există deficiențe structurale cum ar fi comunicare managerială insuficientă, lipsa mecanismelor de responsabilizare și stimulente pentru elevi, motivație scăzută a cadrelor didactice, resurse materiale limitate și formare profesională inadecvată iar, în ciuda unei deschideri marcate spre inovație și recunoașterea alinierii cu tendințele europene (95 %), este necesară implementarea unor intervenții multidimensionale pentru optimizarea eficienței procesului curricular.

Evaluarea Curriculumul în raport cu standardele educaționale

Un alt Chestionar de opinii realizat în rândul profesorilor de educație fizică (răspunsurile fiind anonime) cu privire la percepția lor asupra eficienței și aplicabilității standardelor educaționale prin curriculumul specific acestei discipline.

Din analiza răspunsurilor la întrebările 2 și 3 ale chestionarului (fig. 6) se relevă o percepție predominant pozitivă a cadrelor didactice. Majoritatea consideră că standardele actuale asigură, într-o măsură suficientă sau mare, dezvoltarea elevilor (40 răspunsuri) și că curriculumul facilitează atingerea acestor standarde (28 din 40 răspunsuri „suficient” și 10 din 40 – „mare măsură”), cu excepția unor comentarii critice care subliniază necesitatea adaptării la realitățile din sala de clasă, precum și îmbunătățirea sistemului de evaluare pentru a reflecta mai fidel progresul elevilor.

Analiza răspunsurilor la întrebările 4 și 5 ale sondajului scoate în evidență că majoritatea cadrelor didactice percep funcționalitatea standardelor educaționale ca satisfăcătoare (70% răspunsuri „în măsură suficientă” și 30% „în mare măsură”), dar identifică nevoia unei mai bune alinieri a acestora cu documentele de politici educaționale, în special prin includerea lor în „Curricula pe discipline” (85% preferință) și „Plan-cadru de învățământ” (15%), pentru a spori aplicabilitatea practică.

Figura 6. Părerile profesorilor privind măsura prin care „standardele e ducaționale actuale asigură dezvoltarea elevilor” și dacă „curriculumul actual asigură realizarea / atingerea standardelor educaționale”

Figura 7. Părerile profesorilor privind „standardele educaționale actuale dacă realizează funcțiile sale” și „unde ar trebui incluse pentru o mai bună aplicabilitate”

Din datele obținute din acest chestionar de feedback și răspunsurile prezentate mai sus susținem recomandarea privind revizuirea documentelor de politici educaționale pentru a include explicit standardele educaționale corelate disciplinei educație fizică, cu precizarea mecanismelor operative de implementare și evaluare a impactului asupra dezvoltării elevilor.

Evaluarea Planului-cadru de învățământ

Prezentul studiu (a Chestionarului de feedback) se concentrează pe evaluarea percepției cadrelor didactice de educația fizică asupra Planului-cadru de învățământ în Republica Moldova, bazându-se pe răspunsurile unui eșantion de 40 profesori, și reflectă tensiunea între acceptarea cadrului normativ existent și cerința unei adaptări la nevoile dinamice ale educației contemporane, subliniind importanța dialogului între politicieni, experți și practicieni.

Primul set de întrebări din acest compartiment a avut scopul să scoatem în evidență percepția cadrelor didactice de educație fizică din Republica Moldova asupra Planului-cadru de învățământ, evidențiind o evaluare constructive și cu recomandări clare pentru îmbunătățirea echilibrului, relevanței și flexibilității curriculumului (figura 8).

La prima întrebare, din analiza răspunsurilor cadrelor didactice, dacă „Planul-cadru de învățământ (se concretizează pentru ce nivel) corespunde așteptărilor, necesităților și realităților actuale din Republica Moldova?” se observă o diversitate de opinii privind adaptarea Planului-cadru de învățământ la realitățile și necesitățile actuale din Republica Moldova. Majoritatea respondenților au ales opțiunea „în măsură suficientă” (21 respondenți), urmată de „în mare măsură” (13 respondenți) ce corespunde a 85 % din cadre didactice și „în mică măsură” (8 respondenți) respective 5 %. Aceste rezultate indică o percepție moderat pozitivă asupra relevanței Planului-cadru, dar cu unele rezerve semnificative. Din comentariile făcule de cei chestionați la raspunsul ales a fost subliniată importanța integrării disciplinelor STEM (știință, tehnologie, inginerie, matematică) și a competențelor interculturale pentru pregătirea elevilor pe piața muncii. De asemenea, s-a menționat necesitatea modernizării infrastructurii școlare și a formării cadrelor didactice în utilizarea tehnologiilor digitale. Totodată este menționat despre rigiditatea Planului-cadru, care nu permite suficientă flexibilitate pentru personalizarea învățării în funcție de nevoile individuale ale elevilor.

Altă întrebare de interes a fost „Planul-cadru de învățământ asigură realizarea politicilor educaționale de stat privind idealul educațional și finalitățile sistemului de învățământ?”, la care răspunsurile cadrelor didactice, majoritatea (25 respondenți) consideră că Planul-cadru asigură „în măsură suficientă” realizarea politicilor educaționale de stat, în timp ce 12 respondenți au ales opțiunea „în mare măsură” ce constituie 95% din cei intervievați, iar 2, 5 %, „în mică măsură”. Aceasta sugerează o percepție general pozitivă, dar, din comentațiile făcute, cu rezerve legate de anumite aspecte ce ține de lipsa legăturii clare între competențele necesare în viața reală și cele cerută de piața muncii și că unele discipline sunt predate prea teoretic, fără aplicabilitate practică.

Următoarea întebare care ține de păreri dacă „Disciplinele de studiu din Planul-cadru de învățământ acoperă toate domeniile de cunoaștere și de activitate umană și asigură formarea competențelor-cheie și celor transversale” observăm că avem aceleași păreri precum și la întrebarea precedentă, 18 respondenți au ales opțiunea în mare măsură și Consideră că Planul-cadru acoperă satisfăcător domeniile de cunoaștere și promovează competențele necesare, 20 respondenți consideră că în măsură suficientă și percep o acoperire decentă, dar cu lacune în anumite zone, și doar 2 respondenți cu opțiunea în mică măsură identifică deficiențe semnificative în abordarea competențelor transversale și în diversificarea domeniilor. Ei recunosc că Planul-cadru include discipline din mai multe domenii (umanistice, științifice, artistice, tehnice), dar unele sunt neglijate sau tratate superficial (de exemplu, educația financiară, competențe digitale avansate, educație ecologică).

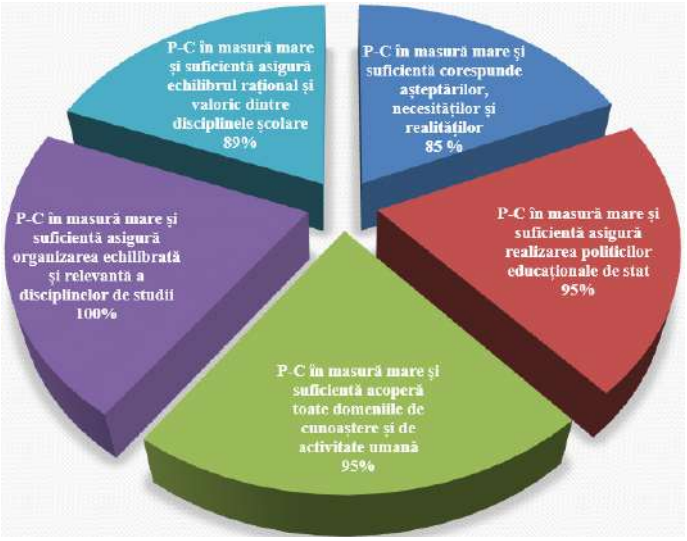

Figura 8. Părerile profesorilor privind relevanța planului-cadru pentru învățământul din Republica Moldova

A patra înrebare din acest bloc este dacă „Planul-cadru de învățământ asigură organizarea echilibrată și relevantă a disciplinelor de studii pe arii curriculare și domenii de cunoaștere„ observăm că toți profesorii (100% de respondenți) consideră că planul actual asigură într-o oarecare măsură această organizare, 32 dintre ei optând pentru „în măsură suficientă” și 4 dintre ei pentru – „în mare măsură”.

Ultimul subiect de interes, tot din acest compartiment, cei chestionați trebuiau să-și expună părerea dacă „Planul-cadru de învățământ asigură echilibrul rațional și valoric dintre disciplinele de bază, disciplinele opționale și cele la decizia școlii”. Majoritatea cadrelor didactice (36 din 40 respondenți) consideră că Planul-cadru asigură echilibrul între discipline „în măsură suficientă” sau „în mare măsură” și doar 4 respondenți au menționat „în mică măsură”. Deși majoritatea profesorilor percep un echilibru acceptabil, criticile se concentrează pe supraîncărcarea programelor la disciplinele de bază (în special cele cu examen național) și pe marginalizarea opționalelor. Comentariile sugerează necesitatea unei revizuiri a repartizării orelor, cu accent pe flexibilitate și adaptare la nevoile locale.

Următorul set de întrebări, considerat după părerea noastră este esențial pentru o reformă curriculară reușită, feedback-ul cadrelor didactice privind structura actuală a Planului-cadru (cantitatea disciplinelor, potențialul de integrare și alocarea orelor) este valoros pentru fundamentarea unor viitoare ajustări.

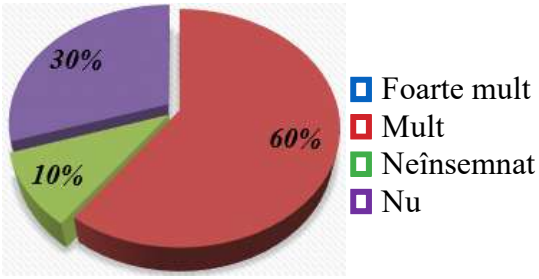

Figura 9. Răspunsul profesorilor la întrebarea „Credeţi că numărul de discipline în Planul-cadru este exagerat?"

Pentru început a fost necesar să aflăm opiniile cadrelor didactice de educație fizică privind numărul de discipline din Planul-cadru actual, fig. 9, răspunsurile sunt polarizate unde aproape jumătate din ei consideră că acesta este exagerat (60% din respondenți), în timp ce o treaptă semnificativă (30%) îl apreciază ca adecvat. Criticile principale se referă la supraîncărcarea programelor, cu consecințe directe asupra calității învățării și a echilibrului între disciplinele teoretice și cele practice. Pe de altă parte, susținătorii structurii actuale subliniază importanța diversității în formarea elevilor. Comentariile sugerează că problema cheie nu este neapărat numărul de discipline, ci repartizarea orelor și flexibilitatea curriculară. Pentru îmbunătățiri, ar fi utilă o reevaluare a ponderii disciplinelor (ex.: reducerea orelor la materiile cu volum mare, creșterea opționalelor) și pilotarea unor modele de integrare a conținuturilor.

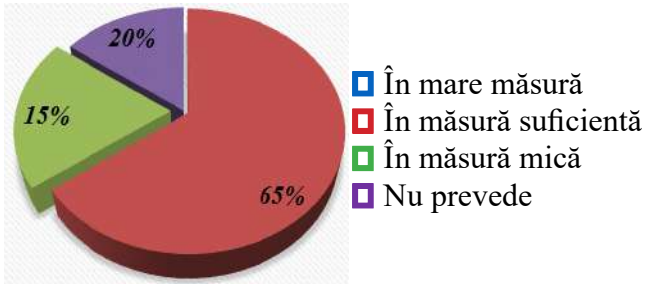

Figura 10. Răspunsul profesorilor la întrebarea „Prevede Planul-cadru integrarea disciplinelor?"

Următoare întrebare pentru specialiștii din domeniul educație fizică a fost dacă „Prevede Planul-cadru integrarea disciplinelor?" (fig. 10). Rezultatele obținute arată că mult mai mult de jumătate dintre cadrele didactice (65% din respondenți) consideră că Planul-cadru prevede integrarea disciplinelor în măsură suficientă, susținând combinarea unor domenii conexe precum istoria cu educația pentru societate sau artele. Totuși, o treime dintre respondenți (15 % din profesori) evaluează Planul cadru prevede integrarea disciplinelor școlare într-o măsură mică, criticând lipsa unui cadru metodologic clar și resursele limitate care îngreunează aplicarea practică. Un segment mai mare (20% din respondenți) afirmă categoric că planul actual nu prevede integrarea, subliniind specificul fiecărei discipline. Participanții au formulat propuneri concrete, de la crearea de module semestriale interdisciplinare până la necesitatea formării specializate a cadrelor didactice. Aceste rezultate indică faptul că, deși integrarea disciplinelor este un obiectiv valabil, implementarea ei eficientă necesită atât resurse dedicate, cât și flexibilitate în adaptarea la particularitățile fiecărei unități școlare.

În același chestionar de feedback am vrut să vedem părerea profesorilor de educație fizică care din disciplinele din Planul-cadru care pot fi integrate, având opțiunea pentru a expune mai multe variante de răspuns (fig. 11). Aici se relevă că majoritatea cadrelor didactice identifică oportunități clare de integrare disciplinară, cu mai multe domenii menționate. Cele mai frecvent propuse pentru integrare sunt: dezvoltarea personală și educația pentru societate cu 70% din răspunsuri, artele (educație muzicală și plastică) menționate în proporție de 60% din răspunsuri și științele (fizică, chimie, biologie) sugerate de 55% din număru de respondenți. De asemenea, 45% numărul de profesori au evidențiat potențialul integrării între informatică și educație tehnologică și 35% – consideră că istoriea și educație pentru societate împărtășesc teme comune. Totuși, din aceeași figură, se observă că 40% din numărul respondenților au exprimat rezerve privin integrarea disciplinelor, subliniind că „unele discipline necesită abordări specifice" sau că „integrea forțată ar diminua calitatea învățării".

Aceste rezultate indică o deschidere moderată spre integrare, dar cu condiția păstrării identității disciplinelor-cheie. Sugestiile concrete oferite de participanți, cum ar fi crearea de module interdisciplinare sau combinarea disciplinelor cu tematici similare, ar putea servi ca bază pentru viitoare reforme curriculare, implementarea ar necesita însă formarea profesorilor și adaptarea materialelor didactice la noile cerințe.

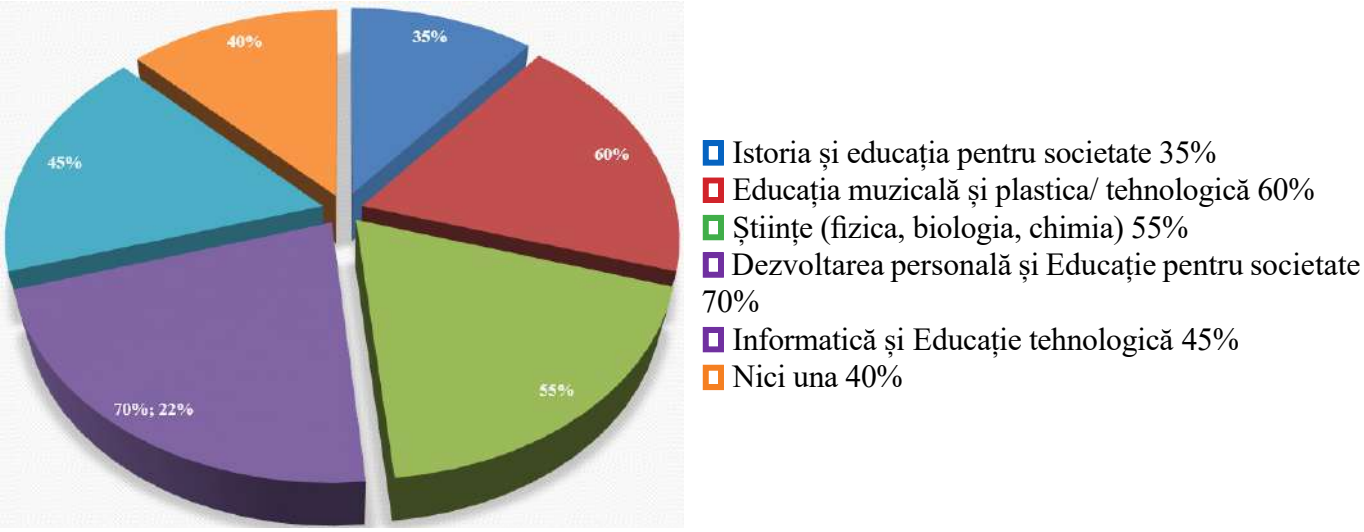

Figura 11. Părerile profesorilor privind disciplinele din planul-cadru care pot fi integrate

Analiza răspunsurilor profesorilor de educație fizică la întrebarea „Numiți disciplinele din Planul-cadru pentru care poate fi micșorat numărul de ore” (fig. 12) evidențiază o concentrare majoră a criticilor asupra a două discipline principale, matematica și limba și literatura română, ambele menționate de 35% și 30% din respondenți, fiind considerate a avea un număr disproporționat de ore în Planul-cadru. De asemenea, este menționat faptul că 60% din profesori consideră că nu este necesar de intervenit la mărirea sua micșorarea numărului de ore din Planul-cadru susținând că toate sunt esențiale pentru o educație echilibrată, iar 25% din ei nu se pot expune.

Principalele argumente pentru reducere a orelor, expuse de profesorii de educație fizică, includ: „Orele excesive la matematică nu se traduc într-o înțelegere mai profundă”, „Programa la limba română ar putea fi condensată fără a afecta calitatea”. O altă părere, susținută de mai mulți respondenți, este că educația tehnologică ca un domeniu cu potențial de reducere orară. iar unele propuneri au sugerat reinvestirea orelor reduse în alte domenii: „Orele economisate la disciplinele teoretice ar putea fi alocate educației fizice sau artelor”.

Aceste rezultate reflectă o tensiune între necesitatea de a optimiza documentele curriculare și menținerea unui echilibru între discipline. Pentru o implementare eficientă, ar fi necesare studii de impact și consultări suplimentare cu specialiștii din fiecare domeniu.

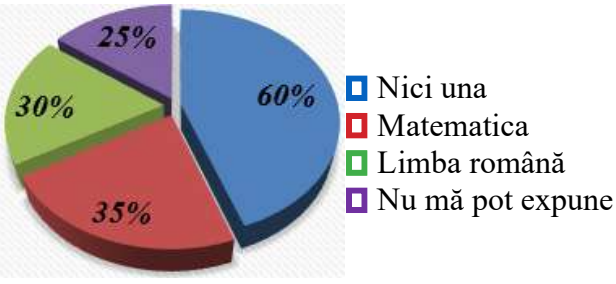

Figura 12. Părerile profesorilor privind disciplinele din Planul-cadru pentru care poate fi micşorat numărul de ore

Ultimul set de întrebări privind Planul-cadru din Republica Moldova are scopul de a evalua gradul de flexibilitate și adaptabilitate a documentului la nevoile specifice ale elevilor, instituțiilor și comunităților minoritare.

Analizând răspunsurile cadrelor didactice la prima întrebare întitulată „În ce măsură Planul-cadru de învățământ oferă posibilități/oportunități de a asigura vectorul individual de învățare a fiecărui elev?”, observăm că 95% din respondenți consideră că acesta oferă oportunități suficiente, cu unele limitări pentru învățarea individualizată (în mare și suficientă măsură). Comentariile răspunsurile oferite de profesori evidențiază două probleme majore: „Lipsa resurselor și a spațiilor adaptate” și „Rigiditatea structurii curriculare care nu permite adaptarea la nevoile individuale”. Un segment afirmă categoric că planul „nu oferă” astfel de oportunități, subliniind absența unor mecanisme clare de personalizare.

Altă întrebare, care este formulată „În ce măsură Planul-cadru de învățământ asigură oportunități și condiții curriculare de învățare în limba minorităților naționale?”, rezultatele arată că 95% dintre respondenți consideră că Planul-cadru oferă condiții adecvate și evaluează aceste oportunități ca acceptabile („în suficientă măsură”) pentru învățarea în limba minorităților.

Următoarea întrebare de interes a fost: „În ce măsură Planul-cadru de învățământ este corelat cu activitățile nonformale/extracurriculare?”. Rezultatele obținute reflectă o lipsă de sincronizare, 95% dintre respondenți consideră bună și acceptabilă corelarea dintre activitățile curriculare și cele extracurriculare, majoritate cadrele didactice evaluează ca fiind în suficientă măsură. Comentariile evidențiază faptul că există „disociere clară între curriculum și activitățile extracurriculare”, „absența unor mecanisme instituționale pentru integrarea acestora” „resurse financiare insuficiente pentru derularea activităților”.

Ultima întrebare a acestui set este „În ce măsură Planul-cadru de învățământ este mobil și deschis spre modificare îndependență de statutul instituției de învățământ, plasarea geografică, oportunitățide dezvoltare, asigurare umană, financiară și curriculară?”. Doar 10 dintre respondenți consideră planul suficient de flexibil și 26 respondenți îl percep ca fiind unul suficient de mobil și deschis spre modificare la statutul instituției (90% din cadre didactice). În timp ce 10% din participanți îl consider ca rigid („în mică măsură”). Comentariile evidențiază trei probleme structural cum ar fi „Centralizarea excesivă a deciziilor curriculare”, „Disparități mari între școlile urbane și rurale în aplicarea modificărilor” și „Lipsa unor mecanisme clare de adaptare la resursele umane/financiare disponibile”. În acest sens menționăm că flexibilitatea limitată a Planului-cadru reduce capacitatea de a răspunde la nevoile specifice ale istituției de învățământ.

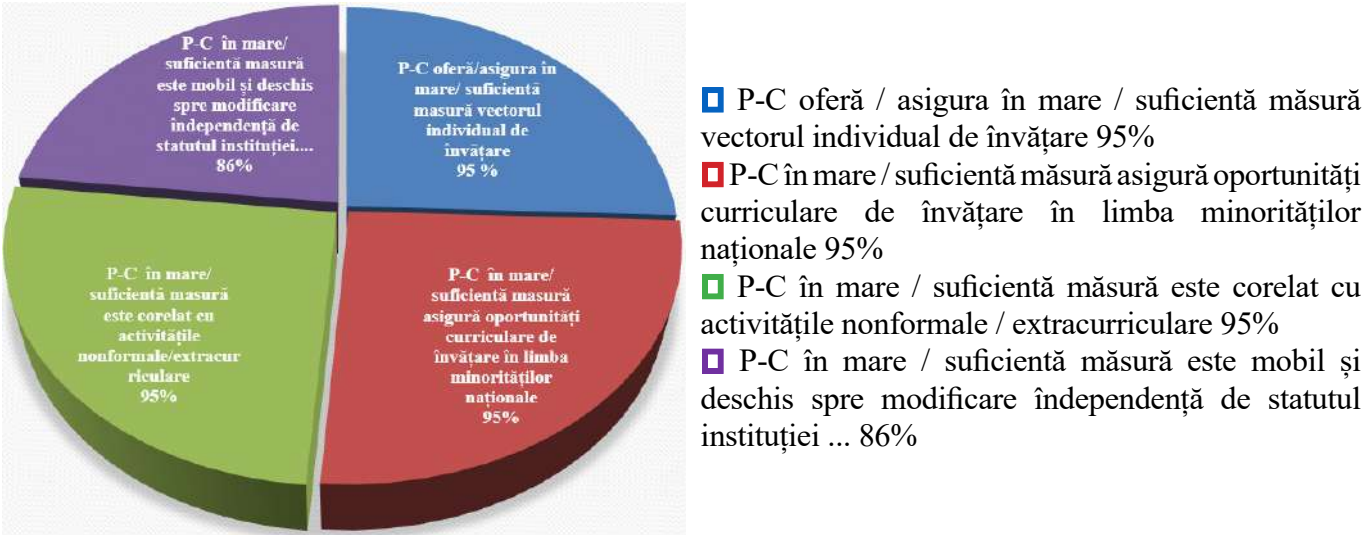

Figura 13. Părerile profesorilor privind flexibilitatea planului-cadru pentru asigurarea educației pentru fiecare elev

Ultimul item din chestionarul de feedback, cel mai importatnt, profesorii de educație fizică trebuieau/ aveau posibilitatea să transcrie „Ce schimbări ați introduce în Planul-cadru de învățământ pentru următorul ciclul curricular?”. Răspunsurile cadrelor didactice la această întrebare deschisă evidențiază trei direcții principale de reformă:

- Redistribuirea orelor. (Majoritatea respondenților (60%) propun reducerea orelor la disciplinele teoretice (matematică, limba română) și creșterea ponderii activităților practice (educație fizică, arte, abilități vocaționale));
- Integrarea disciplinelor. (45% dintre profesori sugerează combinarea unor domenii conexe (ex: științele naturale – biologie/chimie/fizică; artele – muzică/plastică/teatru) pentru a optimiza timpul și a crea conexiuni logice);
- Flexibilitate crescută. (30% menționează necesitatea unei mai mari autonomii pentru școli în adaptarea curriculumului la resursele locale și nevoile elevilor, mai ales în mediul rural).

Propuneri concrete includ viziuni privind introducerea unor ore obligatorii de educație financiară și digitală, majorarea orelor de sport la 3 / săptămână, și crearea unor programe pilot pentru învățarea bazată pe proiecte.

Concluzii

Actualizarea documentelor curriculare (Cadrul de referință, standarde, curricula disciplinară) a fost realizată metodologic riguros, dar monitorizarea aplicării lor în practică rămâne secvențială și parțială; includerea evaluării prin cercetare curriculară și a unor mecanisme de feedback continuu ar asigura adaptarea documentelor la nevoile reale ale sistemului educațional.

Deși majoritatea respondenților percep managementul la nivel național și raional ca fiind „în măsură suficientă” sau „în mare măsură” eficient, criticile privind comunicarea managerială, lipsa mecanismelor clare de responsabilizare și motivarea insuficientă a cadrelor didactice evidențiază necesitatea dezvoltării competențelor manageriale și a unui registru de automonitorizare la nivel școlar.

Standardele educaționale actuale sunt în general apreciate ca adecvate și facil de implementat prin curriculumul de educație fizică, însă pentru a spori relevanța practică este nevoie de includerea explicită a acestora în documentele de politici și de adaptarea lor la condițiile din sala de clasă.

Planul-cadru de învățământ este perceput moderat pozitiv (85 % răspunsuri „în măsură suficientă” / „în mare măsură”), dar există rezerve privind rigiditatea structurii, necesitatea integrării disciplinelor exacte și interculturale, modernizarea infrastructurii și formarea digital pentru realizarea activităților educaționale, dar totodată este semnalată importanța creșterii autonomiei școlilor și a flexibilității curriculare pentru personalizarea învățării.

Profesorii propun în principal: redistribuirea orelor - reducerea volumului teoretic (matematică, limba română) și creșterea activităților practice (educație fizică, arte), integrarea disciplinelor în module interdisciplinare și pilotarea unor modele de învățare bazată pe proiecte și consolidarea competențelor digitale și financiare.

Barierele de implementare identificate sunt resurse materiale insuficiente, deficit de competențe profesionale și lipsa mecanismelor de susținere a activităților extracurriculare. Aceasta subliniază necesitatea unor intervenții multidimensionale, inclusiv alocarea de fonduri, formare continuă și structuri de suport specializate pentru optimizarea eficienței curriculumului.

Bibliografie:

1. *Cadrul de referinţă al curriculumului naţional*. /coord.: V.Guţu [et. al.], aprobat CNC, MECC, 29 mai 2017, Chișinău, Editura Lyceum, 2017, 104 p.
2. *Standarde de eficienţă a învăţării*. Chișinău: Lyceum, 2012 (F.E.-P. “Tipogr. Centrală”). – 232 p. ISBN 978-9975-4394-5-9.
3. BRAGARENCO, N., BURDUH, A., BUDAC, A., PANFIL, S. *Ghid de implementare a Curriculumului disciplinar Educație fizică. Clasele X-XII*. Chișinău: Liceum, 2020, 44 p. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ed_fizica_gimnaziu_9.pdf
4. GUŢU, Vl., *Conceptual framework of current school curriculum monitoring*. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe ale Educaţiei)*, 2024, nr. 5(175), pp. 3-9. ISSN 1857-2103. DOI: https://doi.org/10.59295/sum5(175)2024_01
5. CLICHICI, V., CEBANU (SLUTU), L., *Opinii pedagogice privind implementarea documentelor de politici curriculare în educația timpurie.* In: *Univers Pedagogic*, 2019, nr. 4(64), pp. 87-94. ISSN 1811-5470. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.3567677
6. ŢURCANU, C. *Monitoring school curriculum in different countries: a comparative study*. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe ale Educaţiei)*, 2024, nr. 9(179), pp. 14-21. ISSN 1857-2103. DOI: https://doi.org/10.59295/sum9(179)2024_02
7. GUȚU Vl., ȚURCANU C., ȘEVCIUC, M., *Monitorizarea curriculumului școlar: concept și metodologie*. USM, PSESAS. Chișinău: [S.n.], 2024, – 101 p.: fig., tab. ISBN 978-9975-62-720-7.
8. GUŢU, Vl., BRAGARENCO, N., TOMA, N., *Planul-cadru de învățământ ca obiect al manifestării*

curriculare. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Științe sociale*, 7-8 noiembrie 2024, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2024, SS, pp. 485-492. ISBN 978-9975-62-687-3. ISBN (pdf) 978-9975-62-799-3. https://doi.org/10.59295/spd2024s.66

9. BRAGARENCO, N., *Particularities of monitoring the taught-learned curriculum in the physical education discipline.* In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe ale Educaţiei)*, 2024, nr. 9(179), pp. 55-62. ISSN 1857-2103. https://doi.org/10.59295/sum9(176)2024_09

N. B.: *Articolul a fost elaborat în cadrul subprogramului „Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a curriculumului școlar”, cod 140101.*

Date despre autori:
Nicolae BRAGARENCO, doctor în științe pedagogice, comferențiar universitar, Șef al Departamentului Educație Fizică, Institutul de Educației Fizică și Sport, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-1994-6317
E-mail: nicolae.bragarenco@usm.md

Tatiana BRAGARENCO, IET Grădinița Albinuța, Dănceni, Ialoveni, Republica Moldova.
ORCID: 0009-0007-6283-9716
E-mail: tatiana.bragarenco@gmail.com

Prezentat: 28.02.2025